

---

4. STÁRNUTÍ POPULACE

Implikace populačního stárnutí pro českou ekonomiku

- Ekonomické důsledky populačního stárnutí jsou významným tématem ekonomických diskusí.
  - Interpretace jeho dopadu na ekonomiky vyspělých zemí osciluje na jedné straně mezi populačním pesimismem, který varuje před negativními dopady populačního stárnutí na hospodářství vyspělých zemí. Z tohoto důvodu pak obhajují potřebu cílených zásahů hospodářské politiky v boji s důsledky populačního stárnutí.
  - Na druhé straně odpůrci tohoto přístupu obviňují první skupinu z demografického alarmismu a argumentuje přirozeností demografického vývoje a řešitelnosti způsobených problémů v rámci existujících systémů hospodářské politiky.
-

Populační pesimismus a optimismus

Mainstream:

Populace stárnou → podíl starých osob poroste → pracujících bude méně a méně → náklady na penze se zvýší → politická síla starých vzroste.

Závěr: Je potřeba s tím něco udělat!

Polemika:

Stárnutí je cyklický a konečný proces.

Dopady demografických změn jsou nadhodnocovány ukazatelem indexu stáří

Větší význam než demografické ukazatele, mají indikátory pracovní participace

Měření populačního stárnutí

K měření intenzity populačního stárnutí se používají dva způsoby. První metodou je měření podílu seniorů k ostatním věkovým skupinám. Druhou možností je měření pomocí mediánu věku populace.

Populace s vysokými hodnotami těchto ukazatelů je stará, společnost s rostoucími hodnotami těchto ukazatelů je potom stárnoucí.

Tabulka: Populační stárnutí v ČR

Zdroj dat: United Nations: World Population Prospects: The 2006 Revision Population Database. 2010-2050: Medium variant prognosis

	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2020	2030	2040	2050
65+/0+ (%)	8,3	9,4	12,1	13,4	12,5	13,8	15,6	20,5	23,0	26,9	31,3
65+/15-64 (%)	12,3	14,4	18,2	21,2	19,0	19,8	22,1	31,1	35,6	44,0	56,0
65+/0-14 (%)	34,2	36,5	56,5	57,1	58,6	83,9	114	151	185	223	246
Medián věku (roky)	32,7	33,1	33,6	33,0	35,2	37,6	40,1	44,1	47,9	50,4	51,1

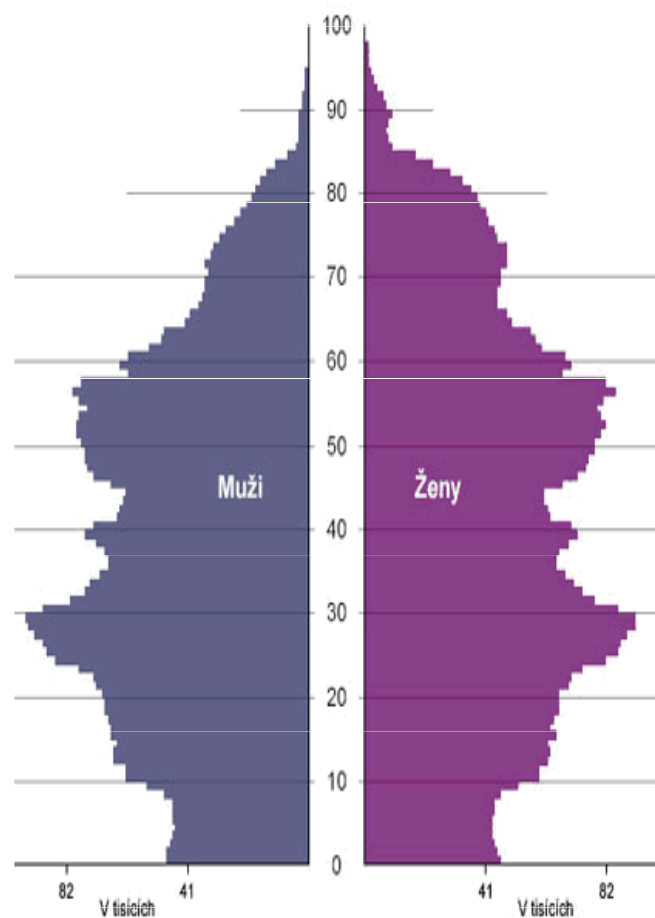
Populační stárnutí

- Populační stárnutí je definováno jako změna věkové skladby populace s posuny ve prospěch starších věkových skupin (Demeny 2003).
- Pokud vyjdeme ze základního věkového členění populace na tři věkové skupiny: dětské (věk 0-14 let), dospělé (15-64 let) a seniorské (65+ let), potom proces populačního stárnutí způsobuje růst podílu seniorské věkové skupiny na úkor produktivní a dětské.
- Populační stárnutí ve vyspělých zemích je způsobeno jednak poklesem porodnosti, který snižuje podíl dětí v populaci a dále prodlužováním délky života, které zvyšuje zastoupení starších věkových skupin v populaci.

Oscilace věkové struktury

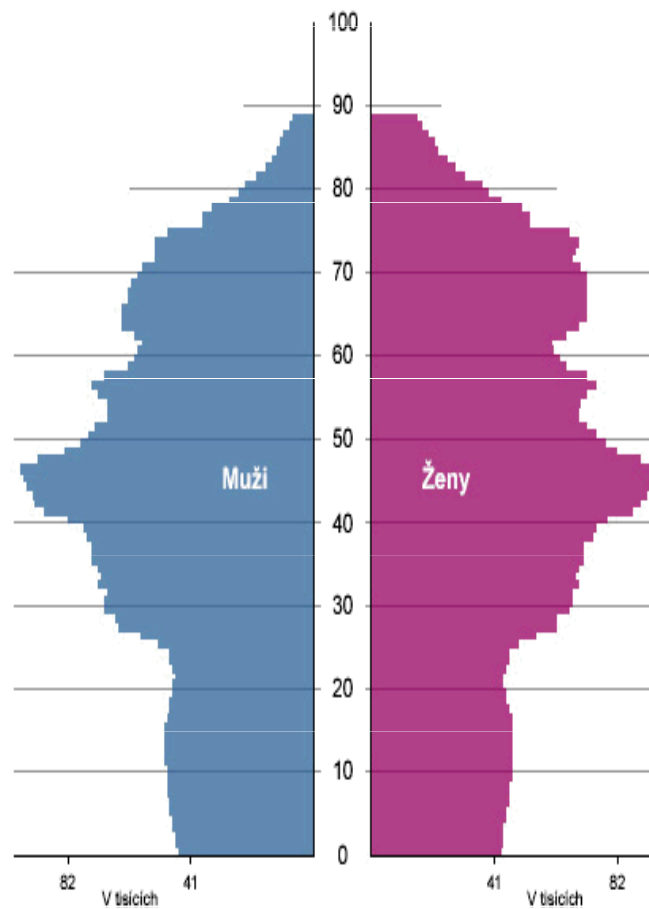
Věková skladba obyvatelstva: 2003

Česká republika

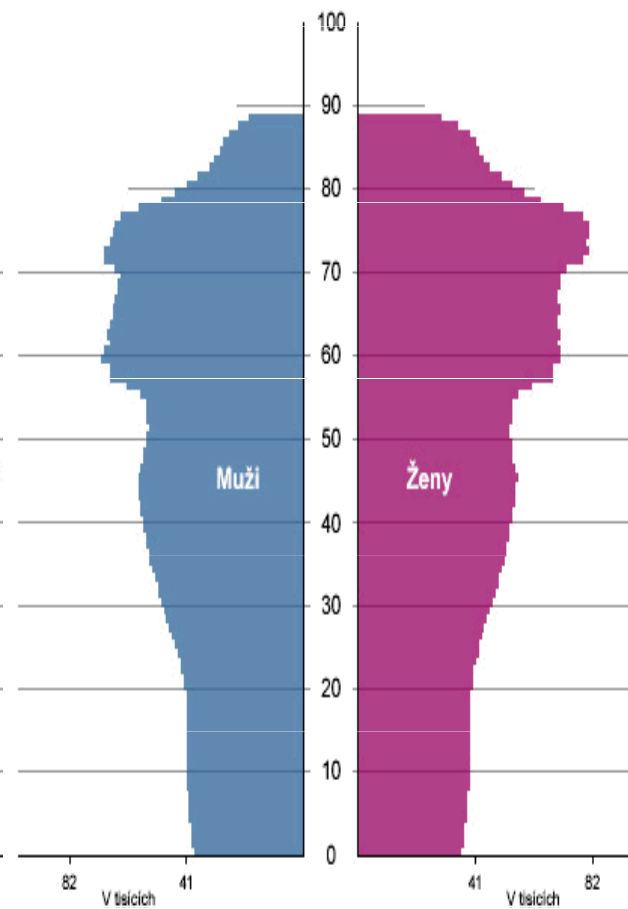
Věková skladba obyvatelstva: 2020

Česká republika

Věková skladba obyvatelstva: 2050

Česká republika

Věková skladba ČR; podíly na celkové populaci (%)

	65+	15-64	0-14
CR 1961	9,5	65,1	25,4
CR 1980	13,4	63,1	23,5
CR 1991	12,6	66,4	21,0
CR 2001	13,8	70,0	16,2
CR 2010	15,5	70,9	13,6
CR 2020	20,3	66,0	13,7
CR 2040	26,9	60,9	12,2

Věková skladba; podíly na celkové populaci (%) 2005

	65+ (%)	15-64 (%)	0-14 (%)
Afrika	3,4	55,2	41,4
Indie	5,0	62,0	33,0
Čína	7,7	70,7	21,6
USA	12,3	66,9	20,8
Rusko	13,8	71,1	15,1
Evropa	15,9	68,2	15,9
Japonsko	19,7	66,4	13,9

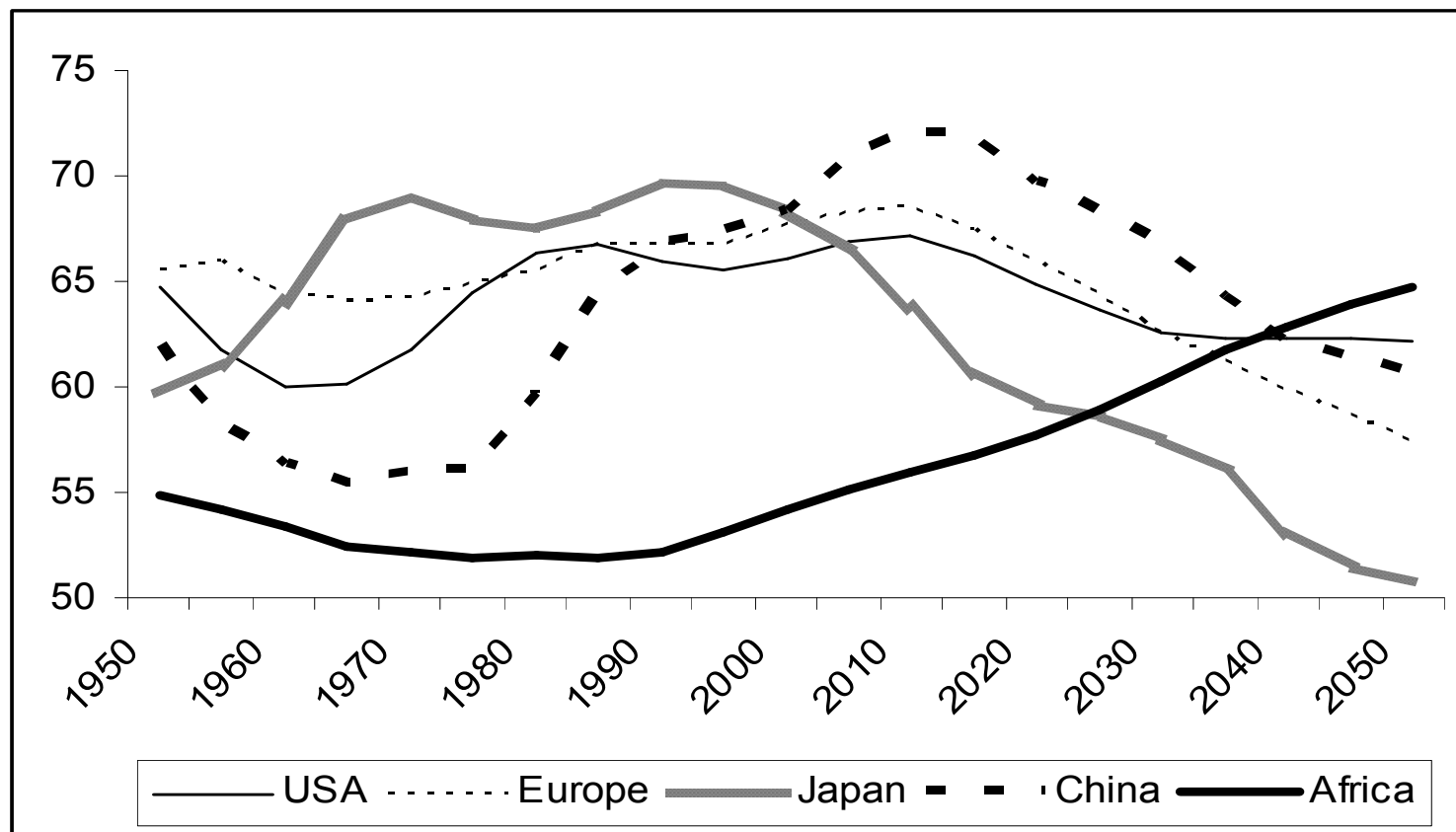
Věková skladba; podíly na celkové populaci (%) 2005

	65+ (%)	15-64 (%)	0-14 (%)
Itálie	19,7	66,3	14,0
Německo	18,8	66,9	14,4
Švédsko	17,2	65,4	17,4
Francie	16,3	65,3	18,4
ČR	14,2	71,1	14,8
Polsko	13,3	70,4	16,3
Irsko	11,1	68,2	20,7

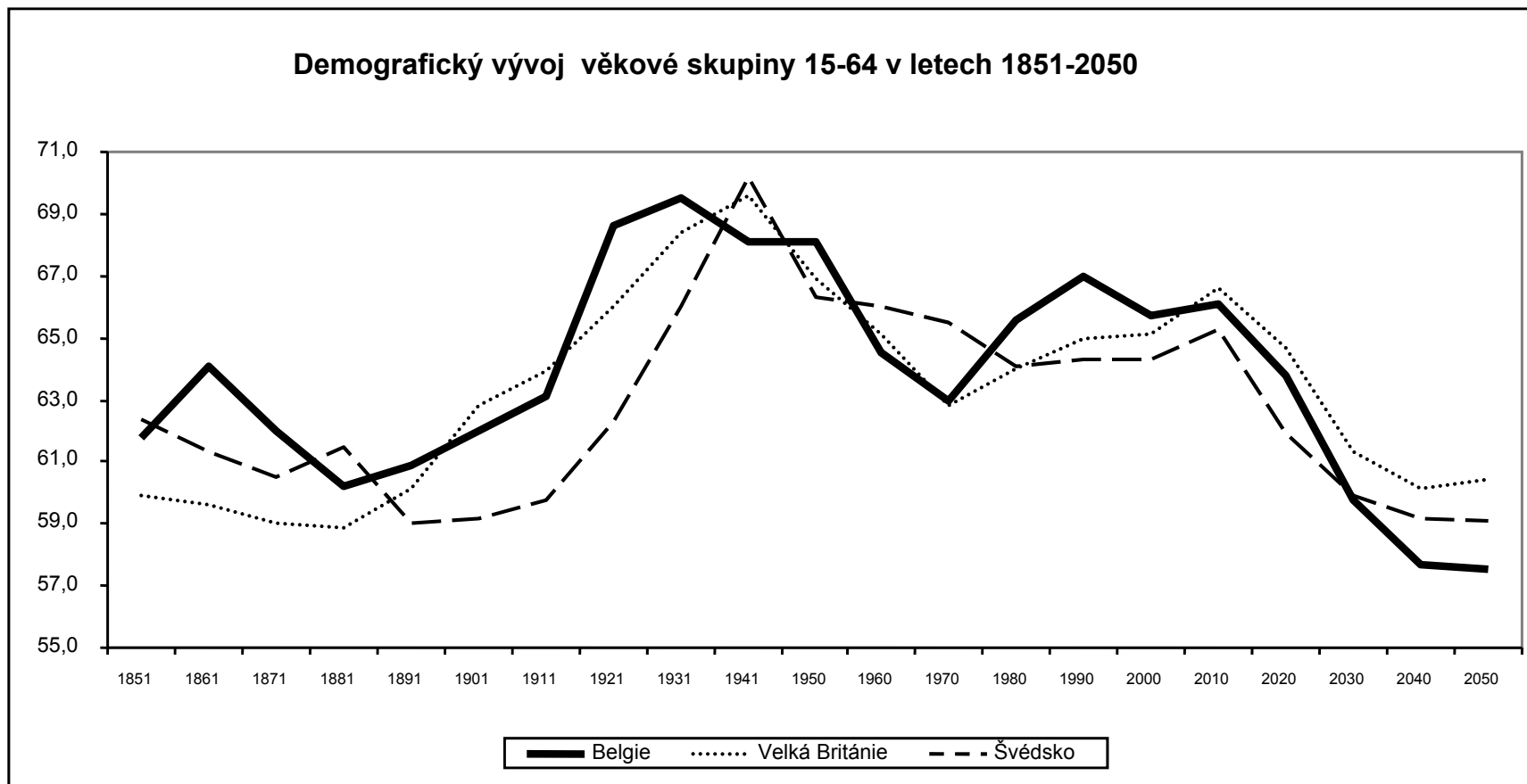
Vývoj věkové skladby 1950-2000

2000	65+	15-64	0-14	1950	65+	15-64	0-14
Itálie	18,2%	67,5%	14,3%	Itálie	8,3%	65,4%	26,3%
Německo	16,4%	68,0%	15,6%	Německo	9,7%	67,1%	23,2%
Švédsko	17,3%	64,3%	18,4%	Švédsko	10,3%	66,3%	23,4%
Francie	16,3%	65,0%	18,6%	Francie	11,4%	65,9%	22,7%
Irsko	11,2%	67,2%	21,7%	Irsko	10,7%	60,4%	28,9%
USA	12,3%	66,1%	21,6%	USA	8,3%	64,7%	27,0%
Čína	6,8%	68,4%	24,8%	Čína	4,5%	62,0%	33,5%
Tunisko	5,8%	63,9%	30,2%	Tunisko	5,7%	55,4%	38,9%
Keňa	2,8%	53,1%	44,1%	Keňa	3,9%	56,3%	39,8%
Jemen	2,4%	49,4%	48,3%	Jemen	3,9%	53,8%	42,3%

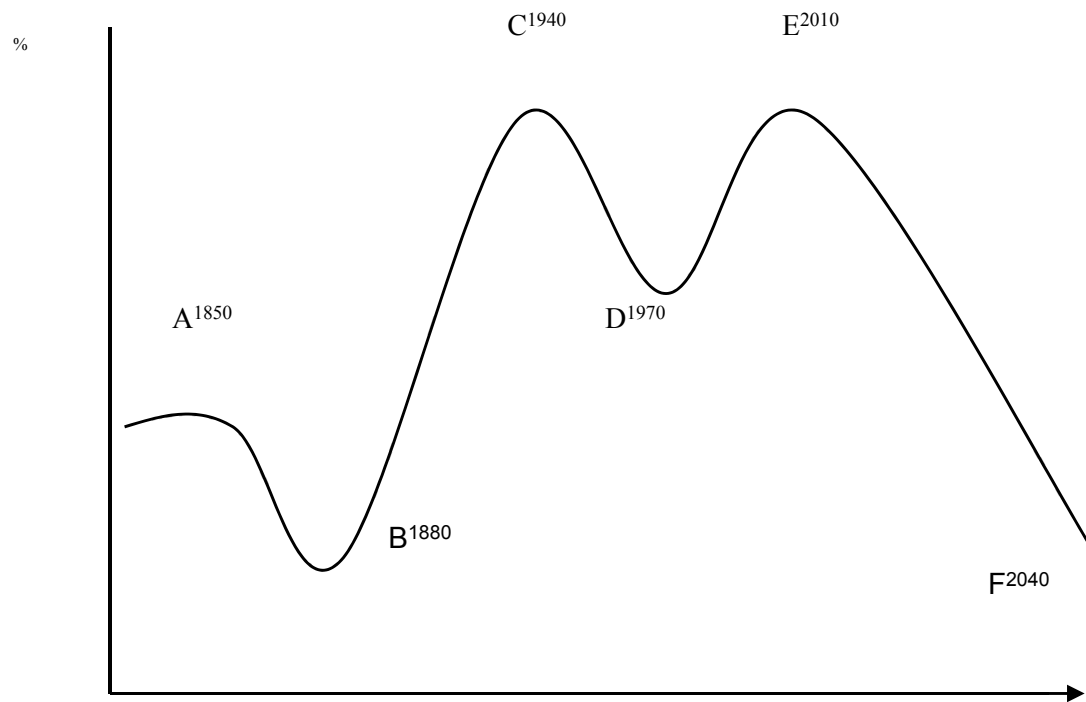
Vývoj věkové skupiny 15-64 (% v celkové populaci)

Vývoj věkové skupiny 15-64 v populaci tří vyspělých zemí 1850-2050 (% podíl na celkové populaci)

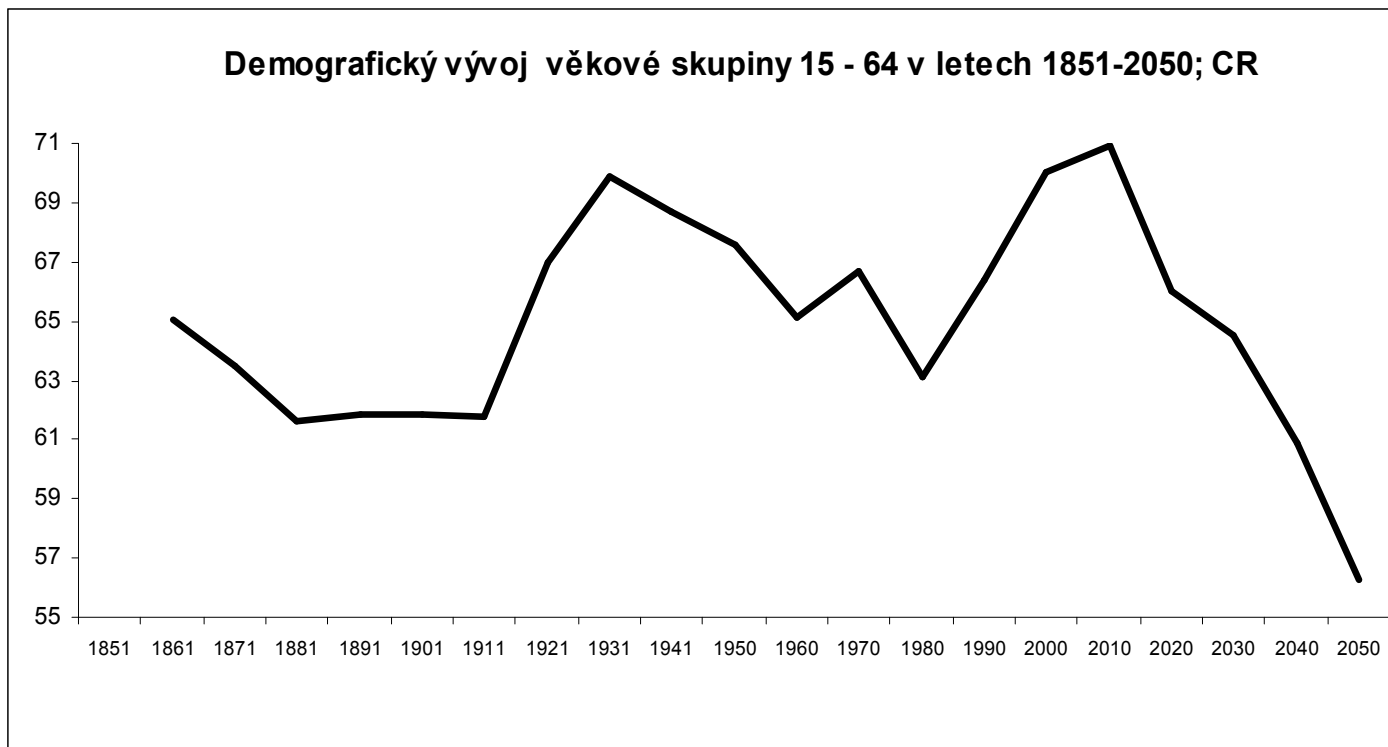

Velbloud – model vývoje věkové skupiny 15-64 v populaci vyspělých zemí 1850-2050 (% podíl na celkové populaci)

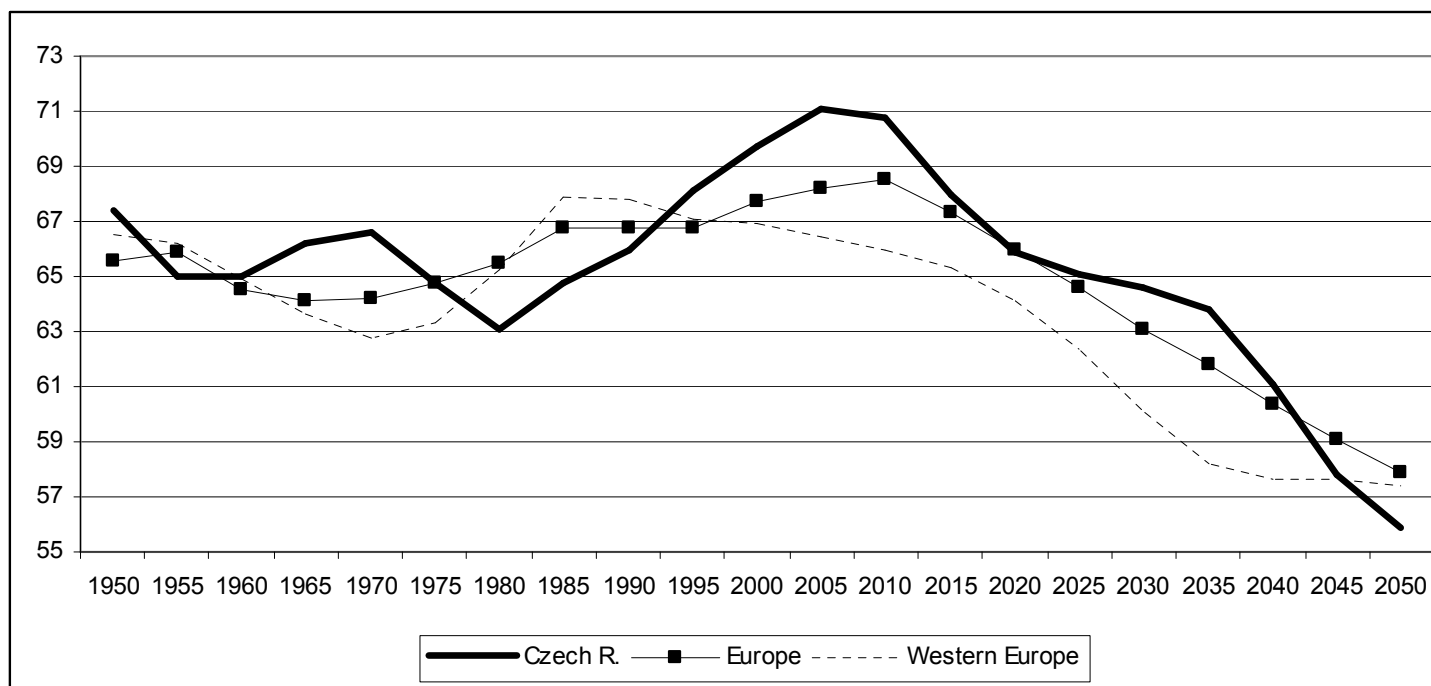
Věková skupina 15-64 v ČR 1850-2050

(% podíl na celkové populaci)

Věková skupina 15-64 v ČR 1950-2050

(% podíl na celkové populaci)

Ekonomické důsledky

1. Penzijní systém
  2. Zdravotnictví
  3. Nabídka práce
  4. Úspory
  5. Lidský kapitál
  6. Ekonomický růst
  7. Hospodářská politika
-

Délka života versus věk odchodu do důchodu

- Německý systém důchodového pojištění začal jako systém s povinným věkem odchodu do důchodu 70 let, kdy očekávaná délka dožití u mužů byla méně jak 45 let.
- V současnosti je očekávaná délka dožití pro muže více jak 75 let, ale průměrný věk odchodu do důchodu je méně než 60 let a ještě méně ve Východním Německu.

(Boersch-Supan, Wilke 2004, p.4)

ZÁVĚRY:

- ❑ Populační stárnutí ve vyspělých zemích probíhá již dvě století, které byly obdobím bezprecedentního hospodářského růstu a rozvoje sociálních systémů.
  - ❑ Stárnutí nehrozí zlikvidovat současné důchodové a zdravotní systémy, pouze vynucuje změnu jejich současného nastavení.
-

ZÁVĚRY:

Životní úroveň budoucích generací bude daleko víc ovlivněna:

- ❑ tempem dlouhodobého růstu
- ❑ mírou pracovní participace

..... než tempem stárnutí.

ZÁVĚRY:

- „Stárnutí je využíváno jako neutrální, ne-ideologický a apolitický podtext pro legitimizaci redukcí ve veřejných a obzvláště sociálních výdajích.
- Předpoklad “příliš mnoho starých lidí“ implikuje nutnost potřeby a urgency reformy důchodového zabezpečení.“

(Mullan 2000, p. 93)

ZÁVĚRY:

- ❑ *Prezentace polemizuje s představou, že populační stárnutí představuje hrozbu pro fungování státu blahobytu.*
- ❑ *Stárnutí je přirozený a cyklický proces, který neohrožuje podstatu fungování sociálních systémů.*
- ❑ *Příčinou finančních problémů je nepřizpůsobení nastavení sociálního státu odlišnému demografickému vývoji.*